

Lokala miljömål 2016-2021

Dokumenttyp Riktlinje	Diarienummer	Fastställt Kommunfullmäktige
För revidering ansvarar Kommunchef	Uppföljning och tidplan Kommunchef	Dokumentet gäller Samtliga
Dokumentet gäller till och med 2021		

Innehållsförteckning

1	Förord.....	1
2	Inledning.....	1
2.1	Syfte	1
2.2	Målområden.....	1
3	Lokalt miljömål: Friska vatten	2
3.1	Nulägesanalys.....	2
3.2	Långsiktiga mål	3
3.3	Utvärderingsbara delmål	3
3.4	Indikatorer	3
4	Lokalt miljömål: Giftfria och resurssnåla kretslopp.....	3
4.1	Nulägesanalys.....	3
4.2	Långsiktiga mål	4
4.3	Utvärderingsbara delmål	4
4.4	Indikatorer	4
5	Lokalt miljömål: Giftfri och säker miljö för barn och ungdomar.....	5
5.1	Nulägesanalys.....	5
5.2	Långsiktiga mål	5
5.3	Utvärderingsbara delmål	6
5.4	Indikatorer	6
6	Lokalt miljömål: Minskad miljöpåverkan	6
6.1	Nulägesanalys.....	6
6.2	Långsiktiga mål	7
6.3	Utvärderingsbara delmål	7
6.4	Indikatorer	7
7	Lokalt miljömål: En hållbart utvecklad bebyggelse.....	8

7.1	Nulägesanalys.....	8
7.2	Långsiktiga mål	8
7.3	Utvärderingsbara delmål	8
7.4	Indikatorer	8
8	Uppföljning: Vad händer efter 2021?.....	9

1 Förord

Varje person och varje kommun kan göra skillnad då det gäller vår miljö och det är av yttersta vikt att vi fastställer framåtsyftande och utvärderingsbara miljömål. Något som vi i kommunen verkligen kan påverka är möjligheten till en giftfri vardag, att de som befinner sig i kommunens lokaler ska inte utsättas för gifter och därför lämnades det tidigare in en motion kring detta ämne. Vi måste kunna lita på att våra livsmedel är säkra, att textilier vi köper in till kommunen inte ska innehålla antimögelmedlet dimetylfumarat, att inte barnleksaker innehåller bisfenol A, att vattnet vi dricker är säkert eller att suddgummin i skolan inte innehåller ftalater och att vi i kommunens verksamheter inte vistas i en miljö där golvmattan innehåller gifter. Likaså att våra barn i våra förskolor leker i säkra lekmiljöer som inte har slipers, gamla däck eller gammal elektronik på lekplatserna.

Madelaine Jakobsson (C), kommunstyrelsens ordförande

2 Inledning

Sveriges övergripande mål med miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta generationsmål är vägledande för allt miljöarbete. De 16 nationella miljö kvalitetsmål som är beslutade av riksdagen beskriver hur miljön ska vara då miljöarbetet lett till en ekologiskt hållbar värld. Miljö kvalitetsmålen är en politisk strävan som konkretiserar miljöbalkens mål om främjande av hållbar utveckling. Alla miljö kvalitetsmål ska nås till 2020, förutom begränsad klimatpåverkan som ska nås till 2050. Dessa mål ska regelbundet följas upp och utgöra en grund för det strategiska miljöåtgärdsarbetet. I uppföljningen 2015 konstaterades att enbart tre av 21 län beräknas nå något av miljö kvalitetsmålen till 2020. Arbetet med miljöfrågor behöver alltså öka för att skapa ett hållbart samhälle.

Kommunerna har en strategiskt mycket viktig roll i arbetet med miljö kvalitetsmålen. På kommunal nivå finns makten över hur bl.a. den fysiska planeringen sker och möjligheten att upprätta lokala miljömål för att styra kommunen i en hållbar riktning.

2.1 Syfte

Syftet med att upprätta lokala miljömål för Nordmalings kommun är att stärka kommunens arbete mot en hållbar utveckling och att bidra till att de nationella miljö kvalitetsmålen uppfylls. Miljö målen ska fungera som ett redskap i den lokala politiken och jämföras med övriga kommunala mål vid verksamhetsplanering och uppföljning. Nordmaling kommuns lokala miljömål 2016-2021 är ett styrande dokument, upprättat utan lagkrav.

De lokala miljömålen för Nordmalings kommun visar viljan och ambitionen att arbeta med miljöfrågor. Ambitionen är att på ett progressivt sätt arbeta med att hantera dagens miljöproblem och att främja en hållbar utveckling. Kommunens politiska vision ställer stora krav på medvetenhet och långsiktigt tänkande i planerings- och genomförandeprocesser.

2.2 Målområden

Nordmalings kommun har valt att bryta ner de nationella miljö målen i fem lokala miljömål, vilka anses vara av extra stor betydelse för Nordmaling. Målområdena avses till stor del kunna täcka in syftena med de 16 nationella miljö kvalitetsmålen. Nedan följer en kort presentation av de fem målområden Nordmaling valt att satsa på.

- *Friska vatten*
Nordmalings kommun har en vision om friska vatten som är fria från bekämpningsmedel och organiska miljögifter, som har naturliga nivåer av närsalter och erbjuder ett dricksvatten av god kvalitet även i framtiden.
- *Giftfria och resurssnåla kretslopp*
Befolkningen i Nordmaling ska inte riskera att utsättas för miljö- och hälsoskadliga gifter i sin vardag.
- *Giftfri och säker miljö för barn och ungdomar*
Målet är att erbjuda barn och ungdomar en trygg förskola och skola där ingen riskerar att exponeras för gifter eller farlig strålning.
- *Minskad miljöpåverkan*
Nordmalings kommun har en vision om ett klimatvänligt samhälle.
- *En hållbart utvecklad bebyggelse*
Bebyggelsen ska utvecklas på ett sådant vis att den är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar även i framtiden.

3 Lokalt miljömål: Friska vatten

3.1 Nulägesanalys

Under målområdet friska vatten ryms flertalet nationella miljökvalitetsmål, som alla innefattar vatten. Problematiken är i många delar av världen stor, med övergödning och döda bottnar som ett av dagens största miljöproblem. Flera av världens länder arbetar hårt med att begränsa utsläpp av näringsämnen, men det är väldigt långt kvar till en hållbar nivå av utsläpp. Jordbruket står för en stor del av utsläppen och eftersom vi är helt beroende av mat är det svårt att begränsa dessa verksamheters utsläpp.

En annan stor källa till den ökade näringsbelastningen är bristfälliga avlopp. De enskilda avloppen släpper idag ut nästan lika mycket som alla reningsverk tillsammans, trots att de är få. På nationell nivå arbetas det hårt med att minska dessa utsläpp och att få till stånd en bättre lagstiftning. Även när det gäller dricksvatten finns en viss problematik i Sverige. Sveriges kommuner arbetar framförallt med att inrätta utökade skyddsområden för befintliga vattentäkter, men tar även fram underlag för nya skyddsområden för vattentäkter som kan komma att bli aktuella i framtiden.

I Västerbotten är problematiken med övergödning inte så stor, då länet till största del består av skogs- och fjällmarker som inte drabbas på samma vis som jordbruksområden. Problemen finns dock lokalt. Även när det gäller grundvatten är läget i länet under kontroll. Det finns regionala vattenförsörjningsplaner och flertalet kommuner inrättar och reviderar vattenskyddsområden.

Nordmalings kommun är en kustkommun med stort tryck på boende vid kustremsan. Havet är därmed en viktig tillgång för kommunen. Det är av extra stor vikt att våra vatten är i ett gott skick. Kommunen har flertalet enskilda avlopp som till stor del är koncentrerade till kustremsan. Trots detta har de flesta vatten en god ekologisk status. Den beslutade handlingsplanen för enskilda avlopp väntas dessutom bidra till att statusen på vattnen behålls eller blir bättre. Arbetet med att revidera skyddsområdet för huvudvattentäkten Floxen är påbörjat och förslaget om skyddsföreskrifter är ute för samråd.

3.2 Långsiktiga mål

Nordmalings kommun ser en framtid med:

- Ett grundvatten av god kvalitet
- En kommun vars hav, sjöar och vattendrag har naturliga nivåer av närsalter och är fria från bekämpningsmedel och organiska miljögifter
- En hållbar dricksvattenförsörjning

3.3 Utvärderingsbara delmål

Det här vill vi arbeta med till 2021:

- 60 % av de enskilda avloppen ska vara inventerade
- Nordmalings huvudvattentäkt ska ha ett utökat skyddsområde beslutat
- Öka kraven för tillstånd för enskilt avlopp

3.4 Indikatorer

- Andel inventerade avlopp (%)
- Antal vattendrag/sjöar/kustnära vatten/kustvatten som uppfyller god ekologisk status (st)
- Nordmalings huvudvattentäkt har ett utökat skyddsområde (ja/nej)
- Andel certifierade anläggare av avlopp (%)
- Andel certifierade brunnborrare (%)
- Inkomna ansökningar om enskilt avlopp (% jämfört med år 2015)

Indikator	Ansvar för uppföljning
Inventerade avlopp	Miljö- och hälsoskydds enheten
Vatten som uppfyller god ekologisk status	Miljö- och hälsoskydds enheten
Skyddsområde för vattentäkt	GVA-ingenjör
Certifierade avlopps anläggare	Miljö- och hälsoskydds enheten
Certifierade brunnborrare	Miljö- och hälsoskydds enheten
Ansökningar om enskilt avlopp	Miljö- och hälsoskydds enheten

4 Lokalt miljömål: Giftfria och resurssnåla kretslopp

4.1 Nulägesanalys

I Sveriges miljömål kan det läsas att ”förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”. I världen idag ökar konsumtionen stadigt och bidrar till att många ämnen skapas och utvinns, vilket påverkar miljön kraftigt. Detta är inte ett naturligt kretslopp och får stora konsekvenser för människor och miljö. För ett hållbart samhälle krävs att den s.k. kretsloppsprincipen följs, d.v.s. att det som utvinns i naturen på ett hållbart sätt ska kunna användas, återvinnas eller slutligt omhändertagas med minsta möjliga

resursförbrukning och utan att naturen skadas. Det enklaste sättet att minska gifterna i samhället är att minska sin konsumtion och därmed sitt avfall. Återbruk och tanke bakom inköp är viktiga faktorer. Den offentliga sektorn har här en stor chans att påverka och vara ett föredöme genom att ställa krav vid inköp.

Gifterna som finns i vår miljö påverkar inte bara miljön och den biologiska mångfalden. Gifterna påverkar även oss människor och många av kemikalierna och läkemedlen som släpps ut idag har en okänd påverkan på människor och miljö. Historien har visat många exempel på ödesdigra konsekvenser av att använda kemikalier som antagits vara säkra. Genom att handla färre varor som skapats med hjälp av giftiga kemikalier, kan vi minska risken att utsättas för gifter. Många gifter finns också i luften och det är därför viktigt att arbeta med att kontrollera luftkvalitet.

I Nordmaling är luftkvaliteten oftast god, eftersom tätorterna är små och utspridda. Problemen finns främst i anslutning till E4:an som går genom kommunen, samt under vinterhalvåret då biltrafiken och utsläppen ökar och många människor vedeldar. Gifter kan också komma ut i miljön via miljöfarliga verksamheter. Nordmaling har ett fåtal sådana.

4.2 Långsiktiga mål

Nordmalings kommun ser en framtid med:

- En befolkning utan höga halter av miljögifter i kroppen
- Användning av resurssnål teknik och sunda material vid nybyggnation genom att bland annat använda förnybara material med lång livslängd.
- All upphandling av varor och tjänster i den kommunala verksamheten ska föregås av en miljöbedömning. Produktionen ska ske miljöanpassat samt med etiska och sociala krav.

4.3 Utvärderingsbara delmål

Det här vill vi arbeta med till 2021:

- Tillsyn av bilverkstäder i kommunen ska genomföras
- Tillsyn av anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter ska genomföras regelbundet
- Miljö- och hälsoskyddstillsynen ska fokusera mer på miljökvalitetsmålen
- Alla nya textilier ska tvättas innan användning och rutiner för att köpa giftfria textilier ska införas
- Samtliga kommunala verksamheter ska ha rutiner för källsortering av avfall

4.4 Indikatorer

- Andel bilverkstäder som haft tillsynsbesök under 2016 (%)
- Andel inventerade miljöfarliga verksamheter (%)
- Andel förskolor och skolor som har tvättande av nyinköpt textil i hälsoskyddsrutinerna (%)
- Andel särskilda boenden som har tvättning av nyinköpt textil i hälsoskyddsrutiner (%)
- Andel kommunala verksamheter som har upprättade rutiner för källsortering av avfall (%)

Indikator	Ansvar för uppföljning
Bilverkstäder som haft tillsynsbesök	Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten
Inventerade miljöfarliga verksamheter	Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten
Förskolor och skolor som tvättar ny textil	Förskolechef
Särskilda boenden som tvättar ny textil	Enhetschefer för respektive boende
Kommunala verksamheter som källsorterar	Samhällsbyggnadschef

5 Lokalt miljömål: Giftfri och säker miljö för barn och ungdomar

5.1 Nulägesanalys

För bara några decennier sedan ansåg samhället att problemen med miljögifter främst gällde utomhusmiljön. Numera har samhället kunnat minska utsläppen av flera av dessa ”klassiska” miljögifter, men tyvärr kommer det hela tiden nya miljögifter. Många av de ”nya” miljögifterna återfinns i vår inomhusmiljö. Dessa nya miljögifter är exempelvis bromerade flamskyddsmedel och perfluorerade ämnen och finns på vardagsprodukter som matförpackningar, leksaker, kläder, mat, hygienprodukter och flertalet andra produkter. Att de nya miljögifterna finns i just vardagsprodukter gör dem extra farliga, då de hela tiden finns i vår närhet och är svåra att undvika om vi inte gör medvetna val. Många av de farliga kemikalierna i inomhusmiljön hittas i luft och damm, dit de kommit från produkterna som utsöndrar dem.

Barn och ungdomar är känsligare än vuxna, eftersom de växer och genomgår utvecklingsprocesser som kan vara känsliga för störningar. Barn tillbringar dessutom mer tid på golvet och stoppar ofta händerna i munnen, vilket gör att de exponeras mer än andra. Barn och ungdomar är naturligtvis även extra känsliga för att utsättas för strålning av olika typer. Det är därför viktigt att minska exponeringen av både radon och UV-strålning. Att utsättas för strålning ökar risken för att utveckla olika typer av cancer, vilken ofta upptäcks långt efter själva exponeringen skett.

Bara för att vi utsätts för påverkan av farliga kemikalier betyder det inte nödvändigtvis att vi drabbas av negativa effekter, men helt klart är att risken ökar. Nordmalings kommun tycker att denna risk är så pass viktig att det formulerats ett eget lokalt miljömål och kommunen vill arbeta hårt med att minska riskerna för att barn och unga exponeras för miljögifter.

5.2 Långsiktiga mål

Nordmalings kommun ser en framtid med:

- En skola och förskola som inte exponerar barn och ungdomar för gifter och erbjuder en säker miljö
- En skola och förskola där barn och ungdomar inte exponeras för farlig strålning
- En högre andel ekologisk och närproducerad mat som serveras på skolor och förskolor

5.3 Utvärderingsbara delmål

Det här vill vi arbeta med till 2021:

- Inventera samtliga förskolor och skolor enligt Naturskyddsföreningens ”Giftfri förskola”
- Inventera utomhusmiljön hos alla skolor och förskolor
- Mäta radonhalter i samtliga skolor och förskolor
- Ta fram en kemikalieplan för att minska förekomsten av kemikalier i skolor och förskolor
- En större del av den inköpta maten ska vara ekologisk och närproducerad mat

5.4 Indikatorer

- Andel inköpt ekologisk mat till skolor och förskolor (%)
- Andel inköpt närproducerad mat till skolor och förskolor (%)
- Andel inventerade förskolor (%)
- Andel inventerade skolor (%)
- Andel förskolor med radonhalt under 200 Bq/m³ (%)
- Andel skolor med radonhalt under 200 Bq/m³ (%)
- Andel förskolor med möjlighet till skugga i utemiljön (%)
- Kemikalieplan framtagen (ja/nej)

Indikator	Ansvar för uppföljning
Inköp av ekologisk mat till skolor	Grundskolechef
Inköpt av ekologisk mat till förskolor	Förskolechef
Inventerade förskolor	Miljö- och hälsoskyddsenheten
Inventerade skolor	Miljö- och hälsoskyddsenheten
Radonhalt, förskolor	Miljö- och hälsoskyddsenheten
Radonhalt, skolor	Miljö- och hälsoskyddsenheten
Skugga i utemiljö	Miljö- och hälsoskyddsenheten
Kemikalieplan	Samhällsbyggnadschef

6 Lokalt miljömål: Minskad miljöpåverkan

6.1 Nulägesanalys

Klimatfrågan ses idag som ett av de allra viktigaste samhällsproblemen som måste lösas för att vi ska kunna nå visionen om ett hållbart samhälle i framtiden. Klimatförändringarna som skett under 1900- och 2000-talet har med stor säkerhet kunnat härledas till oss människor och vårt sätt att leva. Vi släpper ut stora mängder växthusgaser som drastiskt ökar den s.k. växthuseffekten som värmer upp jordklotet. En stor del av dessa utsläpp härstammar från förbränning av fossila bränslen. Utsläppen varierar ofta beroende på rådande konjunktur, men behöver minskas drastiskt. I december 2015 enades världens länder om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal för att minska utsläppen. Detta ska fungera som ett ramverk för ländernas klimatarbete för en lång tid framöver. Klimatavtalet fastslår att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 °C, men att vi ska sträva efter att begränsa den till 1,5 °C.

I Västerbotten har utsläppen av växthusgaser minskat med över 22 % sedan 1990, men är ändå långt ifrån en hållbar nivå. Vi är långt ifrån att nå delmålen för 2020 och har mycket kvar att göra. Transportsektorn står för ungefär en tredjedel av utsläppen av växthusgaser. Inom denna sektor är det viktigt att samhällsplanera bättre och ändra beteenden kring hur vi transporterar oss.

I Nordmaling är det svårt att minska utsläppen från transportsektorn, eftersom kommunen är av glesbygdstyp och därmed inte kan erbjuda kollektivtrafik på samma sätt som större städer. Nordmalings kommun arbetar dock hårt med att förbättra pendlingsmöjligheterna genom att anpassa bussarnas avgångar till tågens ankomst. Pendlingsmöjligheterna är goda sedan Botniabanan tillkom och kommunen har stor arbetspendling, både in och ut ur kommunen. Flera av frågorna som rör en minskad klimatpåverkan har redan diskuterats i kommunens omfattande energi- och klimatstrategi som beslutades 2011. Målen som följer kompletterar alltså denna strategi.

6.2 Långsiktiga mål

Nordmalings kommun ser en framtid med:

- En minimal klimatpåverkan
- Ett samhälle som minskat sitt fossilbränsleberoende

6.3 Utvärderingsbara delmål

Det här vill vi arbeta med till 2021:

- Heltömning av slambrunnar ska ha minskat till att utgöra max 20 % av de totala tömningarna
- De kommunalt ägda fastigheterna som är uppvärmda med förnyelsebar energi ska öka
- GPS-er ska installeras i kommunens leasingbilar och körjournaler ska upprättas för att minska körsträckorna
- Tjänstecyklar ska i större utsträckning ersätta bilar som transportmedel på kortare tjänsteärenden
- Öka anställdas klimatmedvetenhet

6.4 Indikatorer

- Andel heltömningar av slambrunnar (%)
- Andel kommunalt ägda byggnader som är uppvärmda av förnyelsebar energi (%)
- Minskade körsträckor (% , jämförelse med år 2016)
- Ökad användning av kommunens tjänstecyklar (antal bokningar jämfört med 2016)
- Antal kommunanställda som genomfört testet på klimatkontot.se (%)

Indikator	Ansvar för uppföljning
Heltömningar av slambrunn	GVA-ingenjör
Förnyelsebar energi	Fastighetsingenjör
Minskade körsträckor	Samhällsbyggnadschef
Ökad användning av kommunala cyklar	Samhällsbyggnadschef
Klimatkontot.se	Miljö- och hälsoskyddssektionen

7 Lokalt miljömål: En hållbart utvecklad bebyggelse

7.1 Nulägesanalys

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö och vara utformade på ett miljöanpassat sätt för att även långsiktigt kunna främja en god hushållning av mark, vatten och andra resurser. Utmaningarna är olika för olika regioner och städer. I länet är det största problemet att resurser saknas för att uppdatera översiktsplaner.

En hållbart utvecklad bebyggelse ställer stora krav på samhällets förmåga att styra medborgarna i rätt riktning. I Nordmaling är de största problemen att bebyggelsen är relativt utspridd och därmed saknas ofta möjlighet till gemensamma lösningar för exempelvis vatten och avlopp. Kommunen vill motivera medborgarna att välja de mer hållbara alternativen vid nybyggen och renoveringar av befintlig bebyggelse. Detta gäller exempelvis val av avlopp och energikälla. I Nordmalings kommun ser vi ett ökande intresse för att installera bergvärme och därmed övergå från fossilt bränsle. Vi ser också ett ökat antal ansökningar om tillstånd för nya enskilda avloppsanläggningar, vilket ger den nuvarande bebyggelsen ökad hållbarhet.

7.2 Långsiktiga mål

Nordmalings kommun ser en framtid med:

- En bebyggelse där VA-lösningar är gemensamma och hållbara
- En översiktsplan som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar
- En hållbar och miljöanpassad infrastruktur

7.3 Utvärderingsbara delmål

Det här vill vi arbeta med till 2021:

- Utredda möjligheterna att uppdatera översiktsplanen
- Fler ska diskutera byggnadsval med energirådgivaren innan bygget startar
- Fler ska byta från fossilbränslebaserad uppvärmning till mer hållbara källor
- En förnyad kollektivtrafikplan som möter behoven på ett mer effektivt vis
- Utredda hur kollektivtrafiken kan förbättras för att skapa en socialt mer hållbar kommun

7.4 Indikatorer

- Utredning om möjlighet att uppdatera översiktsplan (ja/nej)
- Antal besök hos energirådgivaren (besök/ år)
- Antal inkomna ansökningar om berg-/jord-/sjövärme (jämfört med år 2015)
- Antal inkomna ansökningar om gemensamhetslösningar för VA
- Uppdatering av kollektivtrafikplan (ja/nej)
- Utredning av kollektivtrafikens sociala hållbarhet

Indikator	Ansvar för uppföljning
Utredning av översiktsplan	Bygginspektör
Besök hos energirådgivare	Bygginspektör
Anmälningar berg-/jord-/sjövärm	Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten
Ansökningar gemensamhetslösningar VA	Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten
Uppdaterad kollektivtrafikplan	Kollektivtrafiksamordnare
Utredning social hållbarhet i kollektivtrafiken	Kollektivtrafiksamordnare

8 Uppföljning: Vad händer efter 2021?

Miljömålen ska följas upp årligen och sammanställas. De ansvariga för uppföljning ska skicka in sina nyckeltal till miljö- och hälsoskyddsmyndigheten som kommer att sammanställa sammanfattningen. När en sammanställning av miljömålen för 2016-2021 har gjorts, ska nya mål för nästa femårsperiod tas fram. Målen ska bli mer ambitiösa och genomarbetade eftersom kommunen fått erfarenhet av arbetet med de första miljömålen.